

Едно попладне кај Петар Лубарда

(Ристо Кузмановски)

БЕЛГРАД. НОЕМВРИ. Добитникот на наградата на АВНОЈ, Лубарда, го посетив дома. Тој од својата кука на Дедиње ретко излегува, но затоа често го посетуваат пријателите со кои понекогаш оди во околината на Белград. Меѓу нив се ликовни критичари, новинари и, се разбира, љубителите на неговото творештво. Тој, со сите што ги прима во својот дом е љубезен, ревностно ги покажува своите најнови слики, или пак оние кои штотуку почнал да ги работи. Лубарда сака да зборува за своите слики, за своите преокупации, за уметноста, за животот, за филозофијата, омилена

лиони години од нас! Тоа е еден ист простор и поим. Тоа е една реалност која колку што е конкретна, толку е и недостапна.

Со желба да ми ја појасни оваа своја мисла со некои примери Лубарда рече:

— Знаете, некогаш океаните беа копнеж за пат во далечен простор. Кога човекот стигна и ја откри другата страна од нашата планета мошне е веројатно дека најнапред беше зачуден што здогледал слични работи кои му беа зад плеќи, отколку што се сретна со еден нов свет...

За сликата како преокупација

На ѕидовите од салонот има неколку слики на Лубарда. Тука се

Петар Лубарда во своето ателје

СЛИКАТА НЕ СЕ ПРАВИ ТУКУ СОЗДАВА

тема на разговор со гостите му се и животните.

Делче од Вселената

Ме прими во големото претсобје од кое дрвени скали водат во горниот дел на куќата. Седевме овде во оваа просторија која уметникот ја има претворено во салон, а се наоѓа во близина на неговото ателје. Седев со Лубарда во ова „делче“ на вселената, бидејќи тука големиот уметник пред неколку години почна да ги прави скиците за своето ремек-дело „Пат во Вселената“ кое се наоѓа во свечаните простории на Сојузниот извршен совет на Нов Белград.

— Точно е тоа, вели Лубарда, — во последниве години сум преокупиран од темата за човековите стремежи кон светлината и Вселената воопшто.

Кога го слушам имам впечаток, дека го нагласува секој збор како да сака да го изваја...

— Мене ме интересира да опфатам една компактност на движењето... А Вселената е и овде каде што седиме, и таму каде се наоѓаат световите оддалечени со ми-

наоѓа композицијата „Од 1001 ноќ“ со сина основа, „Борба на две аждахи“, со темна основа, „Од дното на морето“, со зелена основа, „Писок“ во која како во некаков огномет доминираат црвени тонови и скицата за композицијата „Будење на Африка“, со жолта основа.

Гледајќи ги овие дела на Лубарда на кои се преплетуваат живот и смрт, болка и радост, надежи и трагички, се сетив на една негова смисла: „Сликата се создава, таа не се прави! Се создава како светот, подлегнува единствено на своите закони“. Му ја повторувам уште еднаш, а тој малку се замислува и ми потврдува дека е така.

— Секогаш, — вели тој, — постои една мисла која е неоформена материја. Почетокот на создавањето на секоја нова слика е исто што и доближување до едно тело, до еден малку познат свет! Како кога се доближуваме до некоја работа која најмногу ја сакаме и за која се плашиме дека ќе ја допир-неме или ако ја почувствуваме во раката, помислуваме дека ќе ја испуштиме. Но, кога веќе се наоѓаме

во акција, настанува и занес, тешкотии, кои мошне често доведуваат до еден вид на драматичност, па така, од онаа далечна желба се создава и конкретизира дело кое е способно самото себе да се оправда како постоење...

Влегувам во неговото ателје. На еден штафелај се наоѓа голема слика која уметникот неодамна почнал да ја работи. Потпрени на ѕидот, како и во други сликарски ателјеа, се наоѓаат десетина платна. Лубарда слика по неколку експонати наеднаш. Така работи секогаш. Се одмора преминувајќи од една на друга слика.

— Сакам да сликам на големи поврнини. Исклучиво така работам. Тука се чувствувам слободен. Кога сликам на мала поврнина имам впечаток дека сум стегнат, — признава Лубарда.

Почитување на старите мајстори

Лубарда е љубител на средновековната уметност. Потврда за тоа се репродукции на мозаици од Ра-

вена и фреските од Македонија и Србија.

Првата средба со делата на нашите средновековни зографи ја доживеал во Париз. Во 1927 година во витрината на една книжарница, на минување низ една улица, видел една книга посветена на нашите фрески. Била отворена страната со репродукција на која се наоѓала една жена обиколена од деца, со дигнати раце, расплакана („Плачење на Рахилја“ од Марковиот манастир во околината на Скопје).

Оттогаш почнал да се интересира за уметноста во својата земја. Собира книги и репродукции на фреските од разни цркви и манастири и почнува да учи на примерите од старите мајстори. За Лубарда фреските преставуваат откритие и едно уметничко искуство повеќе.

— Во средновековните фрески, особено во оние од нашето поднебје, — вели тој, — постои еден специјален стремеж и една особена виталност. Во нашето сликарство, спротивно на византиската уметност, има поголем интимитет. Исто онака како што руските икони значат еден специфичен поим, сметам дека и нашата уметност (на пример фреските во Охрид, Скопје) означуваат едно посебно поглавие во историјата на уметноста.

Лубарда признава:

— Секогаш кога сум ги гледал овие фрески и кога ги студирам посебно ме интересираше како се со-владувани поврвнините и како е кај нив постигнувана една комплетност. И не само тоа, туку и тоа како е пластиран и на кое место се наоѓа одделен симбол...